

dindersioyun.com

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Neler Öğreneceğiz?

1. **Musiki ve Dinî Musiki**
2. **Cami Musikisi**

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Camide icra
edilen bir dinî
musiki
dinlediniz mi?

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

1. Musiki ve Dinî Musiki

- **Musiki;** bir duygu, düşünce veya tabii bir olayı anlatmak amacıyla, ölçülü ve ahenkli seslerin, ritimli ve ritimsiz olarak estetik bir şekilde bir araya getirme sanatıdır.
- İbadetlerde teslimiyetin ve içtenliğin artmasına vesile olduğu için, bütün dinlerde musikiden yararlanılmıştır.
- En içten duygular musiki ile dile getirilmiş ve bu özellikleri taşıyan eserler insanlık tarihinin unutulmaz abideleri arasında yer almıştır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNİ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- İslam toplumunda, musiki ilk olarak Peygamberimiz döneminde ortaya çıkmıştır.
- Hz. Muhammed (s.a.v.) bulunduğu meclislerde sesi güzel olan sahabilere Kur'an ve ezan okutmuştur.

Peygamberimiz buyuruyor ki:

“Kur'an'ı seslerinizle süsleyiniz.”

(Ebu Davud, Vitr, 2.)

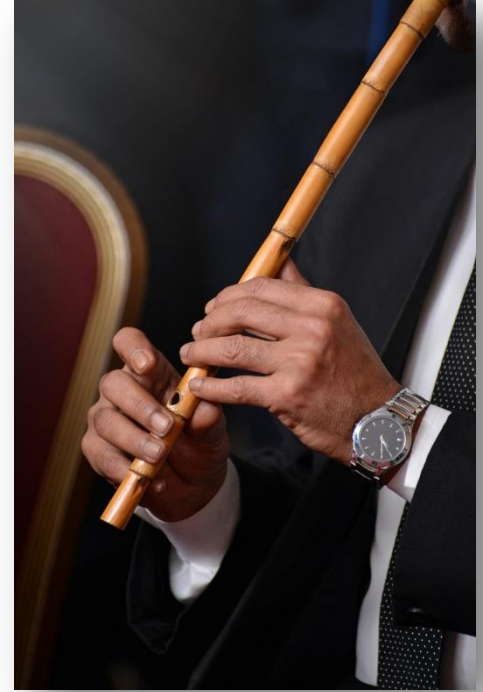

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Camilerde ve tekkelerde yapılan ibadet ve zikir esnasında icra edilen musikiye **dinî musiki** denir.
- Ezanlarda, kametlerde, salâvat-ı şerifelerde bu musikinin uygulandığı görülmektedir.
- Musiki sadece dinî duyguların ifadesinde de değil, gündelik hayatta da kullanılmaktadır.

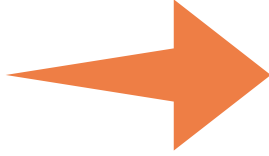

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

**Biliyor
musunuz?**

I. Beyazıt'ın 1486'da Edirne'de yaptırdığı Külliye'nin şifahanesinde sinir ve akıl hastaları için özel olarak on makamda bestelenen musikî parçalarıyla hastalar tedavi edilmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Dini musikînin birçok faydası vardır:

- Fıtrî ve ölçülü şekilde uygulanması insana güzel duygular yaşatır.
- Dinî hayatın canlı ve etkili bir şekilde devam etmesine katkı sağlar.
- İnsanın dinî duygularını güçlendirir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNİ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Cami Musikisi

İbadet esnasında, öncesinde ve sonrasında icra edilen musikedir. Belli başlı cami musikisi formları: Ezan ve kamet, namaz tesbihatı, mevlit, ilahi, salâ, tekbir...

Tekke (Tasavvuf) Musikisi

Ritme dayalı, bazen bir veya birkaç enstrümanın da kullanılmasıyla ortaya çıkan musikîdir. Başlıca Tekke musikisi formları şunlardır; Mevlevi ayini, mersiye, kaside, ism-i celal, durak, şuğul, savt ve nefes...

Naat ve ilahi formları ortak özellikleri gereği hem cami hem de tekkede okunmaktadır.

1

DİNİ MUSİKİ

2

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

**Dinî musiki
çeşitlerinden
hangilerini
biliyorsunuz?**

<https://dogm.meb.gov.tr/>
<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2. Cami Musikisi

- **Cami musikisi**, gerek ibadet esnasında gerekse ibadet öncesi ve sonrasında icra edilen, çoğunlukla önceden bestelenmemiş nağmelerden meydana gelen ses musikisidir.
- Ezan, kametten önceki dua ve sureler; kamet, namazın cemaatle kılınması sırasında imamın kıraatı; selamdan sonra müezzinler tarafından okunan tesbihat ve dualar cami musikisi formlarını oluşturur.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Cami musikisi, tavır ve üslup açısından diğer musiki türlerinden farklılık arz eder.
- Amaç musiki yapmak değil, kişinin manevi duygularını üst düzeye çıkarmaktır.
- Cami musikisinde herhangi bir musiki aleti kullanılmadığı için sadece insan sesine dayalıdır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2.1. Ezan ve Kamet

- **Ezan** sözlükte “bildirmek, duyurmak, çağrıda bulunmak, ilan etmek” anlamlarına gelir.
- Terim anlamı olarak; farz namazların vaktinin geldiğini, belirli sözlerle ve özel şekilde müminlere duyurmayı ifade eder.
- Aynı kökten gelen müezzin “ezan okuyan kimse” demektir.

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Camilerde müezzinin ezan okuduğu, salâ verdiği, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapıya minare denir.
- Minarede müezzinin ezan okumak üzere çıktığı balkon şeklinde düzenlenmiş yer şerefe olarak isimlendirilir.
- Camilerde müezzinler için ayrılan mekânlara ise mahfil denir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Medine döneminde başlangıçta namaz vakitlerinde sokaklarda “es-salâh es-salâh” (namaza namaza!) diye çağrıda bulunulduysa da bu yeterli olmuyordu.
- Sahabeler Hz. Muhammed’e; nâkûs (çan) çalınması, boru öttürülmesi, ateş yakılması veya bayrak dikilmesi şeklinde çeşitli tekliflerde bulundu.
- Çan çalınması Hıristiyanların, boru öttürülmesi Yahudilerin, ateş yakılması Mecusilerin adeti olduğu için Hz. Muhammed bu telifleri reddetti.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Sahabelerden Abdullah b. Zeyd'e rüyada ezan öğretilmiş, o da ertesi gün Hz. Peygamber'e (s.a.v.) gelerek durumu haber vermişti.
- Bunun üzerine Hz. Muhammed; Abdullah b. Zeyd'den, ezanı Bilal-i Habeşi'ye öğretmesini istemiştir.
- Ezan bu şekilde okunmaya başlanmış ve günümüze kadar bu şekliyle ulaşmıştır.
- Ezanın metninde ilk okunduğu günden bu yana hiçbir değişiklik olmamıştır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNİ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Ezan aracılığıyla insanlar bir taraftan namaza çağrılırken diğer taraftan İslam'ın üç temel ilkesini oluşturan;

Allah'ın varlığı ve birliği ,

Hz. Muhammed'in, Allah'ın elçisi olduğu,

Asıl kurtuluşun ahiret mutluluğunda bulunduğu gerçeği açıklanmış olur.

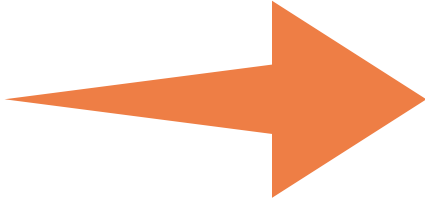
- Ezanın okunması için belirli bir makam yoktur.
- Kelimelerin telaffuzunu bozmamak şartıyla istenilen makam tatbik edilebilir.
- Namaz vakitlerin insan ruhu üzerindeki etkisi düşünülerek beş vakit için farklı ezan makamları tertip edilmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

**Biliyor
musunuz?**

Eskiden İstanbul'da sabah ezanının sabâ, dilkeşhâverân; öğle ezanının rast, hicaz; ikindi ezanının hicaz, uşşak, bayatî; akşam ezanının hicaz, rast, segah, dügâh; yatsı ezanının hicaz, uşşak, bayatî, neva, rast makamlarından okunması bir gelenek hâline gelmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

İzleyelim

Bursa Ulu Camii imamının ezan makamlarını seslendirmesi:

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Dikkat Edelim

- Sabah ezanında “Hayya alel-felah’tan” sonra “Essâlâtü hayrun minennevm ”(namaz uykudan daha hayırlıdır) sözü tekrarlanır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Farz namazlardan önce, namazın başladığını cemaate bildirmek amacıyla, ezana göre daha hızlı ve biraz daha alçak sesle okunan cami musikisine **kamet** denir.
- Kametin sözleri ezandaki sözlerin aynısı olup, sadece Hayya alel-felah'tan sonra iki defa “Kad kâmeti's salâh” (namaz başlamıştır) cümlesi ilave edilir.
- Kamet esnasında ayakta durulur ve kibleye dönülür.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNİ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Cumhur Müezzinliği

Birden fazla müezzini bulunan camilerde gerek ezan gerekse namaz esnasında müezzinlerin toplu olarak veya sırayla yerine getirdikleri müezzinlik faaliyetine denir.

Tesbihat, teravih namazlarında aralarda okunan salât-ı ümmiyye veya Ramazan ilahileri, bu müezzin kadrosu tarafından koro hâlinde icra edilir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Çifte Müezzin

İki kişinin karşılıklı olarak okuduğu ezana denilir.

Bu ezanda müezzinlerin ses güzelliği, ses genişliği ve musiki bilgisi önemlidir.

Bir müezzinin başladığı ses perdesini ve ses tonunu diğer müezzin takip etmeli, uyumlu geçişler yapmalıdır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

İç Ezan

Cuma namazında hatip, minbere çıktığı sırada cami içinde okunan ezana denilir.

Bu ezan dış ezandaki seyir düzenine göre biraz daha kısa okunur.

Hatip minbere çıkarken, müezzin tarafından Ahzab suresi 56. ayeti, sonrasında ise salâtü selam okunur.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Ezan okurken ve kamet getirirken kibleye yönelmek sünnettir.
- Ezan namaz vakti girdikten sonra Arapça sözleri ve bilinen sırasıyla okunmalıdır.
- Ezanın daha etkili olabilmesi için müezzinin sesinin güzel ve makamının da düzgün olması; lüzumsuz uzatmalar, gereksiz nağmeler yapmaması ve ezan sözlerini bozmaması gerekir.

DİN ÖRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Dikkat Edelim

Yeni doğan bebeğin sağ kulağına hafif sesle ezan, sol kulağına da kamet okumak menduptur.

(Ebû Dâvûd, "Edeb", 108.)

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2.2. Namaz Tesbihatı

- Tesbih etmek; Allah'ı (c.c.) yüceltmek, O'nu noksan sıfatlardan uzak tutmak anlamına gelir.
- Namaz tesbihatı ise vakit namazların sonunda otuz üçer defa “sübhânallah”, “elhamdülillah” ve “Allahüekber” sözlerini söylemektir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Namaz tesbihatının, cemaatle kılınan farz namazlardan sonra müezzinler tarafından ses musikisi ile okunması, bir cami musikisi formudur.
- Her bir tesbih sözü önce müezzin tarafından yüksek sesle, sonra cemaatin sessiz tekrarı ile okunur.
- Tesbihat, bir veya birkaç müezzin tarafından değişik makamlarda icra edilebilir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNİ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Namaz Tesbihatının Yapılışı

- Müezzin, farz namazın arkasından şu tesbih duası okur:

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ

“Allah’ım sen huzur kaynağısın, barış ve huzur sendendir. Ey celal ve ikram sahibi sen yücesin.”

- Namazın sonunda imamın selam vermesini bekler ve:

عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ صَلَوَاتٍ

diyerek Peygamberimize salâvat getirilmesini ister.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNİ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- **Müezzin;**

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ * وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

- “Allah bütün noksan sıfatlardan uzaktır. Allah’a hamdolsun. Allah’tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Yüce ve Ulu Allah’tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur.” der.
- Sonra cemaatle birlikte Ayete’l-Kürsi’yi sessizce okur.
- İmam Ayete’l-Kürsi’yi bitirdikten sonra sesli bir şekilde önce سُبْحَانَ اللَّهِ sonra الْحَمْدُ لِلَّهِ ve اللَّهُ أَكْبَرُ diyerek tesbih kelimelerini hatırlatır.
- Cemaat, otuz üç defa bu kelimeleri içinden tekrar eder.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Tesbihattan sonra aşağıdaki dua okunur:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ * لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ * وَهُوَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ * وَهُوَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ * وَالْيَهُ الْمَصِيرُ *

“Allah’tan başka ilah yoktur, O tektir, O’nun ortağı yoktur. Mülk ve hamd O’na aittir. O’nun her şeye gücü yeter. Yüceler yücesi, karşılık beklemeden bol bol veren Rabb’im her türlü eksiklikten münezzehtir.”

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.3. Aşır

- Genellikle cemaatle kılınan namazlardan sonra veya ibadet maksadıyla yapılan tilavetlerde okunan yaklaşık on ayetlik bölüme **aşır** veya **aşır-ı şerif** adı verilir.
- Camilerde namazlardan sonra mihraptan okunan aşıra **mihrabiye** denir.
- Aşır sesli olarak ve makamla okunur.
- Aşır okumaya eûzu besmele ile başlanır. Sonunda “sadekallahü'l-azîm” (En büyük olan Allah doğru söyledi) cümlesi söylenir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Sadekallahü'l-azîm dedikten sonra Saffat suresinin 180, 181 ve 182. ayetleri okunur:

- el-Fatiha denilerek aşır bitirilir.

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Aşır, mümkün olduğunca, sade ve temiz nağmelerle okunmalı aynı nağme motifleri her duruşta tekrarlanmamalıdır.
- Kur'an-ı Kerim'in belirli bölümlerinden okunacağı için o bölümün anlamı bilinmeli, okurken sesin yükseltilmesi ya da alçaltılması bakımından anlam dikkate alınmalıdır.
- Hz. Peygamber'in tavsiyeleri ile camilerde sabah ve akşam namazlarından sonra Haşr suresinin son üç ayetinin, yatsı namazından sonra Bakara suresinin son iki ayetinin okunması sünnettir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2.4. Tekbir

- **Tekbir** kelimesi sözlükte, Allah'ı yüceltmek ve O'nun büyüklüğünü ifade etmek demektir.
- Tekbir; bayram namazından önce ve hutbe sözleri arasında, mevlitlerde, cenaze namazlarında, sakal-ı şerif ziyaretlerinde vb. okunan bir tesbihattir.

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Teşrik tekbirinin kaynağı ve başlangıcı Hz. İbrahim'in oğlu İsmail'i kurban etme olayına kadar uzanır.
- Cebrail, İsmail'e bedel olarak bir koç getirdiğinde “Allahu ekber Allahu ekber” diyerek tekbir getirir.
- Hz. İbrahim bu sesi işitince “Lâ ilâhe illâllahu vallahu ekber” diye cevap verir.
- Bu tekbir ve tevhîd kelimelerini işiten ve kurban edilmeyi bekleyen İsmail (a.s.) de “Allahu ekber velillâhi'l-hamd” der.
- Böylece kıyamet gününe kadar sürecek büyük bir sünnet başlatılmış olur.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Teşrik Tekbiri

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

İzleyelim

➤ Teşrik Tekbiri

<https://dogm.meb.gov.tr/>

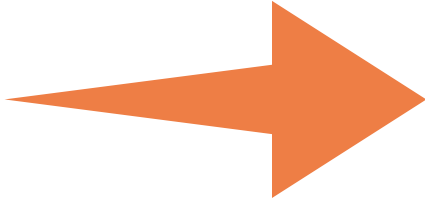
<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

**Biliyor
musunuz?**

Tekbir; Buhûrizâde Mustafa İtri Efendi tarafından segâh makamında bestelenmiştir.

Beste, uyandırdığı duygu ve etkiden dolayı Türkiye'nin yanı sıra bütün İslam âleminde kabul görmüş ve okunmuştur.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2.5. Salâ

- Arapça “dua” manasına gelen salâ (salât), Hz. Muhammed’e dua amacıyla okunan naattır.
- Salâ, ezan ve kamet gibi güzel nağmelerle okunması gereken cami musikisi formlarındandır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Salâ'nın Okunma Sebepleri

Cuma namazı ve
Bayram
namazlarına
çağırarak

Devletin yaşadığı
olağanüstü hal ve
durumları haber
vermek

Cenaze için
kılınacak namazı,
yakınlarına haber
vermek

Kandilleri
duyurmak

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Dinleyelim

- Salât ve selam senin üzerine olsun ey Allah'ın elçisi
- Salât ve selam senin üzerine olsun ey Allah'ın sevgilisi
- Salât ve selam senin üzerine olsun ey yaratılmışların en hayırlısı
- Salât ve selam senin üzerine olsun ey alemlere rahmet
- Salât ve selam senin üzerine olsun ey peygamberlerin sonuncusu
- Salât ve selam senin üzerine olsun ey öncekilerin ve sonrakilerin efendisi
- Bütün peygamberlere selam olsun
- Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'adır

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- **Salât-ı ümmiyye** ise camilerde ve diğer meclislerde, dinî törenlerde belirli dinî gün ve gecelerde, sakal-ı şerif ve Peygamberimize ait eşyanın ziyareti esnasında, cenazelerde, mevlit programlarında okunan salâttır.
- **Segâh** makamındaki Salât-ı ümmiyye, **Buhûrizâde Mustafa Itri** tarafından bestelenmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Salât-ı Ümmiyye

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ

Anlamı: “Allah’ım! Efendimiz, ümmi peygamber Muhammed’e rahmet eyle. Onun ehl-i beytine ve ashabına da güven ve huzur ver.”

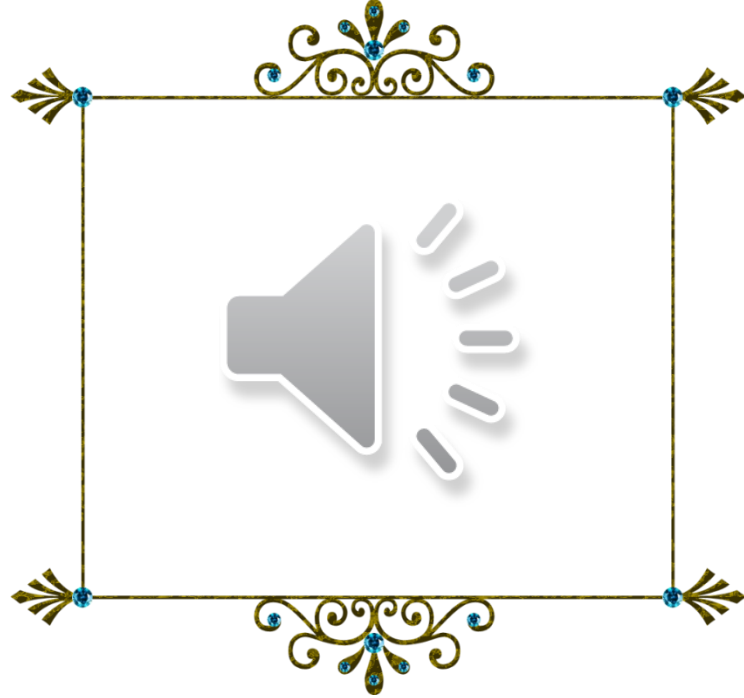

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Dinleyelim

➤ Salât-ı Ümmiyye

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2.6. Mevlit

- **Mevlit** sözlükte doğum yeri, doğum zamanı demektir.
- Terim olarak ise İslam edebiyatı ve sanatında Hz. Muhammed'in doğum yıl dönümünde yapılan törenleri; bu törenlerde okunmak üzere yazılmış eserlerin ortak adını ifade eder.
- Bir cami musikisi formu olarak mevlit, Hz. Peygamber'in doğumu, peygamberliği, miracı, mucizeleri ve vefatını konu alan mesnevi türündeki şiirlerin, irticali beste ile okunmasıdır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

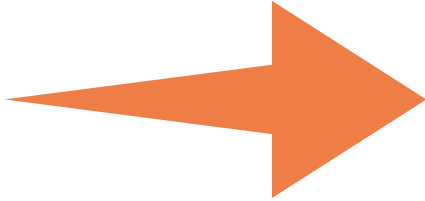
- Türk dinî musikisinde “mevlit” denildiğinde, özellikle Osmanlı coğrafyasında yoğun ilgi gören Süleyman Çelebi’nin, **Vesîletü’n-Necât** adlı eserinin besteli veya serbest olarak okunması ve bu maksatla yapılan törenler anlaşılır.
- Başta Hz. Peygamber’in doğum yıl dönümü (Mevlit Kandili), mübarek gün ve geceler (kandiller) olmak üzere düğün, doğum, ölüm, evlenme, sünnet, hac ibadetini yerine getirme gibi olayların ardından sevinç ve hüznün beraber paylaşılması için düzenlenen toplantılar esnasında okunması toplumumuzda yaygın bir âdet hâline gelmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

**Biliyor
musunuz?**

Mevlidin bilinen yegane bestekarı,
17. yüzyılda Bursa'da yaşamış olan
Sekbân adlı musikişinastır.

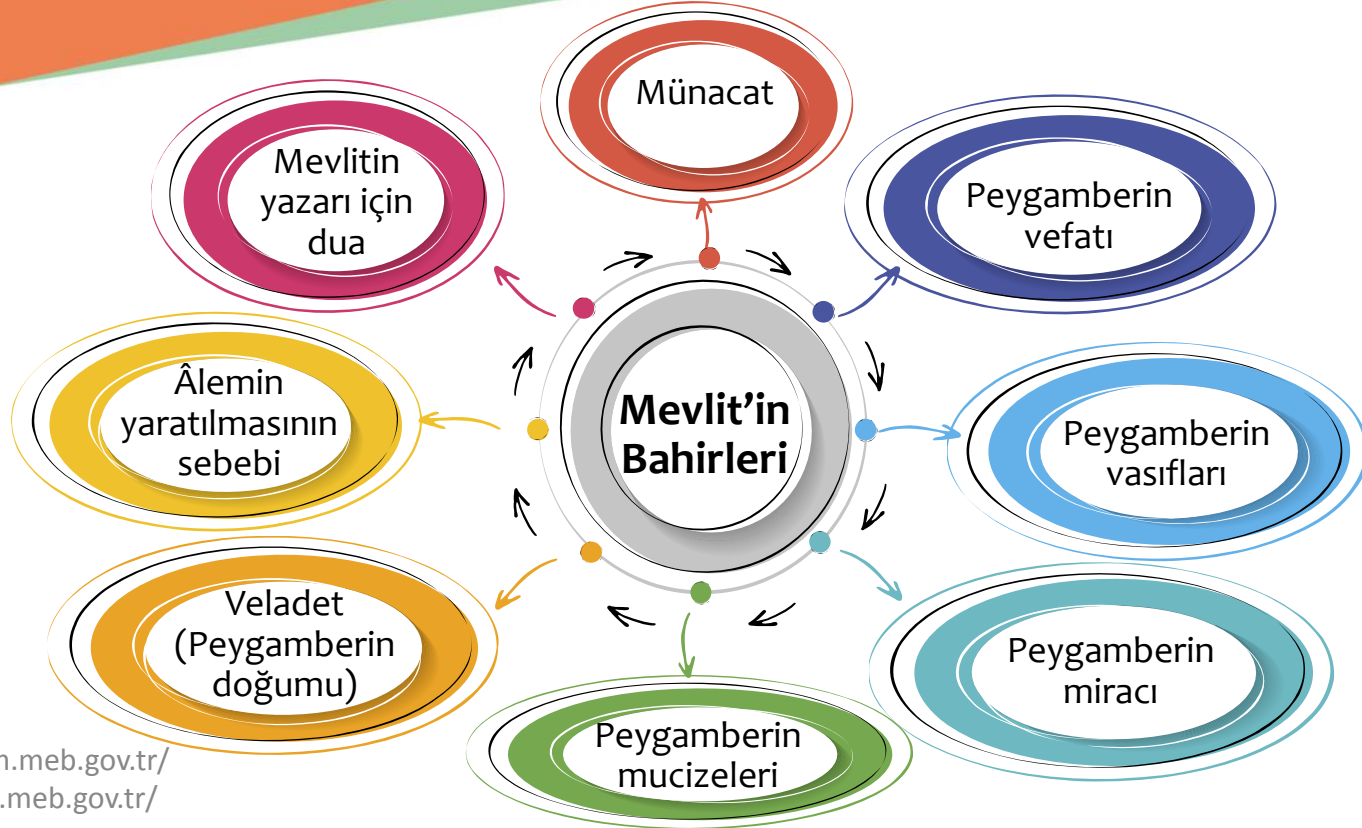
Sekbân'ın mevlit bestesi, 19.
yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı
coğrafyasında okunmuş, ancak o
tarihlerden sonra unutulmuştur.

- Dokuz bölümden oluşan Mevlit'in her bölümüne **bahir** adı verilir.
- Mevlit okuyan kişiye ise **mevlithân** denir.
- Bahir araları, aşır, ilahi ve kasideler ile bezenir.
- Bahirlerde, mevlithanın musiki bilgisi ve zevkine göre çeşitli makam geçişleri yapılır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNİ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Mevlit törenine Kur'an-ı Kerim tilaveti ile başlanır.
- Duruma göre bahirler öncesinde bir ilahi veya kaside okunur, aralarda salâvatlar ile devam edilir.
- Sonunda yine Kur'an-ı Kerim tilaveti ve dua ile bitirilir.
- Bahirleri bir mevlithan okur, ilahiler ise koro şeklinde icra edilir.
- Mevlit bahirleri arasında okunan ilahilere **tevşih ilahileri** denir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2.7. İlahi

- Tasavvufi temaları işleyen ve Türk dinî musikisinin makam ve usulleriyle bestelenerek dinî toplantılarda okunan şiirlere **ilahi** denir.
- İlahiler; diğer formlarda bestelenmiş eserlere göre daha kolay ve anlaşılabilir özelliklere sahiptir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- Birçoğu anonim özellik taşıyan ve ritmi zikre uygunluğu bakımından halk tarafından kolayca ezberlenen ilahiler; dinî merasimlere ve konser salonlarına kadar geniş bir kitleye ulaşmıştır.
- Koro hâlinde okunmak için bestelenen ilahiler **cumhur ilahi** adını alır.
- Kural olarak hemen her makamda ilahi bestelenebilir.
- Ancak ilahilerde genellikle fazla tiz seslerde dolaşmayan ağır makamlar tercih edilmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

- İlahiler, genellikle cami ve tekke ilahileri olmak üzere ikiye ayrılır.
- Camide okunacak ilahiler, imkan ölçüsünde halk tarafından yaygın olarak bilinen ve cemaatin katılabileceği bestelerden seçilir.

Cami ve tekke dışındaki mekanlarda da ilahi okunur. Örneğin; Rebiülevvel ayında yapılan mevlit merasimlerinde ilahiler okunur.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

İlahi Formlarının Başlıcaları

Tevhid

Allah'ın varlığı, birliği, esma ve sıfatı ile bunların çeşitli tecellilerini anlatan dinî manzumelerdir.

Münacat

Allah'a yalvarmak, O'ndan af ve mağfiret dilemek için yazılmış, cami ve tekkelerde besteye okunan ilahilerdir.

Tevşih

Mevlit ve mi'râciyye bahirleri arasında okunan, Hz. Peygamber'i konu almış ilahilerdir.

Naat

Hız. Muhammed'i övmek, yüceltmek, onun özelliklerinden bahsetmek, şefaatinin dilemek gibi maksatlarla yazılmış şiirlerdir.

Ünitemizi Değerlendirelim

1. Musikinin insan hayatındaki yeri ve önemi nedir?
2. Dini musiki kaçaya ayrılır? Kısaca bilgi veriniz.
3. Musikinin din hizmetine katkısını kısaca açıklayınız.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Cevaplayalım

1. Cami musikisi, ibadete yönelik ve genellikle uhrevi olması sebebiyle tavır ve üslup açısından diğer musiki türlerinden farklılık arz eder. Aslında cami musikisinde amaç musiki yapmak değildir.

Cami musikisi diğer musiki türleriyle karşılaştırıldığında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Cami musikisi sadece insan sesine dayalıdır.
- B) Cami musikisi icrasında hedef musiki yapmak değildir.
- C) Kişinin manevi duygularını üst düzeye çıkarmayı hedefler.
- D) Cami musikisinde sadece bir çeşit musiki aleti kullanılabilir.
- E) Cami musikisi nağmelerden meydana gelen ses musikisidir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

2. Ezanın cümlelerini rüyasında gören ve peygamberimize bildiren sahabi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abdullah b. Zeyd (r.a.)
- B) Abdullah b. Ömer (r.a.)
- C) Bilal-i Habeşi (r.a.)
- D) Abdullah b. Mes'ud (r.a.)
- E) Abdullah b. Abbas (r.a.)

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

3. Birden fazla müezzini bulunan camilerde gerek ezan gerekse namaz esnasında müezzinlerin toplu olarak veya sırayla yerine getirdikleri müezzinlik faaliyetine ---
- denir. Camilerde müezzinler için ayrılan özel yerlere ---- denir.

Verilen metinde boş bırakılan yere sırasıyla aşağıdaki kavramlardan hangisi yazılmalıdır?

- A) Çifte müezzin-Mahvil
- B) Cumhuriyet müezzinliği-Şerefe
- C) Çifte müezzin-Mihrab
- D) Cumhuriyet müezzinliği-Kürsi
- E) Cumhuriyet müezzinliği-Mahvil

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

4. Genellikle cemaatle kılınan namazlardan sonra veya çeşitli toplantılarda ibadet maksadıyla yapılan tilavetlerde okunan on ayet veya orta uzunlukta yaklaşık on ayetlik bölüme aşır veya aşır-ı şerif adı verilir. Aşır okunurken bazı hususlara dikkat etmek gerekir.

Aşağıdakilerden hangisi bu hususlardan biri değildir?

- A) Sade ve temiz nağmelerle okunmalıdır.
- B) Tilavette tecvid kurallarına dikkat edilmelidir.
- C) Güzel ses Kur'an'ın güzelliğini artırdığı için güzel ses ile okunmalıdır.
- D) Okuyucunun sesini anlamı dikkate almadan yükseltmeli ya da alçaltılmalıdır.
- E) Aşıra besmele ile başlanması ve sonunda “sadekallahü'l-azîm” denilmelidir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. ÜNİTE / DİNÎ HİZMETLERDE CAMİ MUSİKİSİ

Hazırlayanlar

Furkan ÖZÜDOĞRU, Hatice Büşra PAKSOY, Dilek MENKÜÇ,
Elif Emine DİRLİK

Redaksiyon

Suna AKKURT

Tasarım ve Düzenleme

Hanife KOYUTÜRK